سەندیکای ژمێریاران و ووردبینان

ژمارە : ٨٧١٢ لە ٢٠١٩/١٢/٥

پاڵپشت بە ئەحکامەکانی یاسای ژمارە (١٨)ی ساڵی ٢٠٠٢ و ڕەزامەندی ئەنجومەنی سەندیکای ژمێریاران و وردبینانی کوردستان لە کۆبونەوەی بەرواری (٢٠١٩/١١/٣) بڕیارماندابە دەرکردنی ئەم ڕێنماییەی خوارەوە:-

ڕێنمایی ژمارە (٢)ی ساڵی ٢٠١٩

ڕێنمایی دامەزراندن و کارکردنی نوسینگەکانی خزمەتگوزاری ڕاوێژکاری (دارایی و ژمێریاری و کارگێری و باج)

یەکەم:- مەبەست لەم زاراوانەی خوارەوە واتاکانی بەرامبەریانە بۆ مەبەستی ئەم ڕێنماییە:-

١- **سەندیکا:-** سەندیکای ژمێریاران وردبینانی هەرێمی کوردستان .

٢- **لیژنە:-** لیژنەی سەرپەرشتی کردنی کاری نوسینگەکانی خزمەتگوزاری ڕاوێژکاری .

٣- **نووسینگەی خزمەتگوزاری و ڕاوێژکاری:-** کەسێك یان چەند کەسانێکی سروشتی مۆڵەت پێدراون بەپێی ئەم ڕێنماییە لەلایەن ئەنجومەنی سەندیکا بەپێی خاوەن شارەزایی و لێهاتووی تەواوبن ، پاش دەربازبوون لەو تاقیکردنەوەی کە لەلایەن ئەم لیژنەوە ئەنجام دەدرێت .

٤- **نووسینگەی ڕاوێژکاری:-** ئەو نوسینگە مۆڵەت پێدراوە بە پراکتیکی پیشەیی خزمەتگوزاری (ڕاوێژکاری دارایی و ژمێریاری و کارگێری و باج) بۆ هەموو لایەنەکانی میری و کەرتی تایبەت بەرامبەر بەکرێ .

دووەم:- مەبەست لە خزمەتگوزاری ڕاوێژکاری (دارایی و ژمێریاری و کارگێری و باج) ئەمەی خوارەوەیە :-

١- خزمەتگوزاری ژمێریاری و دارایی پەیوەست بە ڕاهێنانی ژمێریار و وردبینی ناوخۆ و کردنەوەی خولی دارایی و کارگێری و پیشەیی لەم بوارانەدا.

٢- پێشخستن و هەڵسەنگاندنی بەرنامەی ژمێریاری و بەرنامەی وردبینی ناوخۆ و چاودێری ناوخۆ .

٣- نرخاندنی هەبووەکان خوێندنەوەو و هەڵسەنگاندنی سیستەمی چاودێری ناوخۆ وە دووبارە ڕێکخستنەوەی یەکە ئابورییەکان وە دامەزراندنی وەرشەی کارکردنی پێویست بۆ پێشخستن و پێگە یاندنی کارمەندی یەکە ئابورییەکان .

٤- خولی ڕاهێنان لەسەر پێوەرە نێودەوڵەتیەکان (ژمێریاری و وردبینی) وە پیشتگیری کردنی ژمێریاری بۆ هەنگاونان بەرەو جێبەجێ کردنی (IFRS) .

٥- پێشکەشکردنی خزمەتگوزاری ڕاویژکاری باج ئەوەش هەموو ئەو خزمەتگوزاریانە دەگرێتەوە کە پەیوەستن بە لێبڕینی ڕاستەوخۆی باج ، باجی کۆمپانیاکان لە هەژمارکردن و پێداچونەوە ، نوێنەرایەتی کردن و واژوکردنی لە جیاتی و دانی تێچووی باج و پۆزش لەسەر خەمڵاندن ، وە وەرگرتنی ئەستۆپاکی وە هەر مامەڵەکی تر پەیوەست بە فەرمانگەی باج .

سێیەم:- لێژنەی خزمەتگوزاری ڕاوێژکاری لە چوار کەس پێك دێت هەر وەکو لە خوارەوە ئاماژەی پێکراوە وە بەردەوام دەبیت بۆ چوار ساڵ – یەك جار نوێ دەکرێتەوە – (خەرجی و داهاتی بەشێك دەبێت لە بوودجەی سەندیکا) وە بارەگای کارکردنی لە ناو سەندیکا دەبێت .

١- دکتۆرا لە ژمێریاری یان ژمێرکاری یاسایی هەڵدەبژێردریت لەلایەن ئەنجومەنی سەندیکا سەرۆك .

٢- نوێنەری کۆمەڵەی زانستی ژمێرکارانی یاسایی ئەندام .

٣- نوێنەری ئەنجومەنی پیشە هەڵگری بڕوانامەی باڵا بێت ئەندام .

٤- بڕیاردەری لیژنە دیاری دەکرێت لەلایەن ئەنجومەنی سەندیکا ئەندام .

چوارەم:- ئەندامانی سەندیکا بۆیان هەیە داواکاری پێشکەش بکەن بۆ وەرگرتنی مۆڵەتی شارەزای خزمەتگوزاری ڕاوێژکاری بەپێی ئەم مەرجانەی خوارەوە :-

١- دەبێت کەسێکی سروشتی یان چەند کەسانێك بن .

٢- دەبێت ڕەگەزنامەی عێراقی بێت .

٣- دەبێت هاووڵاتی هەرێم بێت .

٤- دەبێت بڕوانامەی زانکۆی لە یەکێك لە پسپۆرییەتی ژمێریاری یان کارگێری هەبێت و باشتر وایە هەڵگری بڕوانامەی بەرزبێت .

٥- شارەزایەکەی لە (١٥) ساڵ کەمتر نەبێت بۆ هەڵگرانی بڕوانامەی بەکالۆریۆس وە (١٢) ساڵ بۆ هەلگرانی بڕوانامەی ماستەر وە (١٠) ساڵ بۆ هەڵگرانی بڕوانامەی دکتۆرا پاش بەدەست هێنانی بڕوانامەی زانکۆیی سەرەتایی .

٦- کۆمپانیای وردبینی و ژمێرکارانی یاسایی وە ڕێکخەری ژمێرکاری دەتوانن داواکاری پێشکەش بکەن بۆ بەدەست هێنانی مۆڵەت بە مەرجێك کەسانی سروشتی بن .

٧- شوێنی کارکردنی گونجاوی هەبێت بۆ پێشکەشکردنی خزمەتگوزاری ڕاوێژکاری وە وێنەیەك لە گرێبەستی بەکرێ گرتن (یاخود سەنەدی تاپۆ) بۆ ئەنجومەنی سەندیکا ڕەوانە بکات وە کۆمپانیاکانی وردبین و ژمێرکارانی یاسایی و ڕێکخەری ژمێریاری دەتوانن لە بارەگای کۆمپانیا یان نوسینگەکانی خۆیان ئەم کارە ئەنجام بدەن .

٨- دەبێت خۆی تەرخان بکات بۆ پراکتیکی خزمەتگوزاری ڕاوێژکاری (واتا نابێت فەرمانبەری میری بێت) .

پێنجەم:- ڕێو شوێنی دامەزراندن:-

١- پێشکەش کردنی داواکاری دامەزراندن واژوو کرابێت لەلایەن دامەزرێنەر (دامەزرێنەران) وە بەڵگەی پێویستی پێوە هاوپێچ بکرێت.

٢- لیژنەی تایبەت بە پێدانی مۆڵەت بانگهێشتی پێشکەش کاری داواکردنی دامەزراندن دەکات وە گفتوگۆی لەگەڵ ئەنجام دەدات(وە هەر تاقیکردنەوەیەك پێویست بێت ئەنجامی بدات) تاکو دڵنیا بێت لە شارەزایی پیشەیی و لێهاتووی وە راستی و دروستی بەڵگەکانی پێشکەشی کردووە .

٣- بریار لەسەر ڕازی بوون یان ڕازی نەبوون لە داواکارییەکە دەدرێت لە ماوەی (٦٠) رۆژ پاش بەرواری چاوپێکەوتن لەگەڵ پێشکەش کاری داواکاری وە ئەگەر ماوەی دیاری کراو تێپەری بێ بریاردان کەواتە داواکارییەکە قبوڵ کراوە .

٤- لە کاتی ڕەتکردنەوەی داواکاری دەبێ بە هۆکارێکی دروست بێت و خاوەنەکەی بۆی هەیە تانە لەم بریارە بگرێت لە ماوەی (٣٠) رۆژ لەلایەن ئەنجومەنی سەندیکا وە بریاری ئەنجومەن کۆتا بڕیارە لەم بارەیەوە .

٥- لیژنە بۆی هەیە پەنا بەرێتە بەر شارەزایان و پسپۆران وە خاوەن بڕوانامەی بەرز لە کاتی ئەنجامدانی چاوپێکەوتن و تاقیکردنەوە ئەگەر پێویست بکات .

شەشەم:- بڕی ئەم رسوماتانە لە نوسینگەکانی ڕاوێژکاری وەردەگیرێت:-

١- ڕەسمی پێدانی کردنەوەی مۆلەتی نوسینگە (٢٠٠٠٠٠) دوو سەد هەزار دینار.

٢- ڕەسمی ساڵانە (٧٥٠٠٠) حەفتاو پێنج هەزار دینار .

٣- ڕەسمی بڵاوکردنەوە لە بڵاوکردنەوەی ساڵانە (٢٥٠٠٠) بیست و پێنج هەزار دینار .

حەوتەم:- پابەندبوونی نوسینگەکانی ڕاوێژکاری:-

١- پابەندبوون بە ڕێساکانی ڕەوشتی پیشەیی یەکێتی ژمێرکارانی نێودەولەتی (الاتحاد الدولي للمحاسبين).

٢- بەرپرسیاریەتی کەس و هاوبەشیەتی (تضامني) لە هەرکارێکی نووسینگە و فەرمانبەرەکانی .

٣- لیژنەی تایبەت بۆی هەیە هەر نووسینگەیەك ڕەوانەی لیژنەی بەرزەفتی بکات لە کاتی بوونی هەر سەر پێچیەك یاخود پێشکەش کردنی گلەیی و گازاندە دەربارەی کارەکانی نووسینگە .

٤- لیژنەی بەرزەفت بۆی هەیە ئەم سزایانە بسەپێنێت :-

أ- ئاگادارکردن ئەمەش بە نووسراوێك دەبێت ئاراستەی نووسینگە ڕاوێژکاری دەکرێت .

ب- قەدەغەکردنی کارکردن بۆ ماوەی یەك ساڵ .

ج- هەڵوەشاندنەوەی مۆڵەت .

٥- دەتوانرێت تانە لە بڕیاری لیژنەی بەرزەفتی بدرێت (لە لایەن سزا دراو) لە ئەنجومەنی سەندیکا لە ماوەی (٣٠) ڕۆژ لە بەرواری ئاگادارکردن وە بریاری ئەنجومەن کۆتا بڕیارە لەم بارەیەوە.

٦- خاوەن مۆڵەتی هەڵوەشاوە بۆی هەیە پاش (٣) ساڵ تێپەربوون بەسەر هەڵوەشاندنەوەی مۆڵەتی کارکردنی جارێکی تر داواکاری پێشکەش بکات بۆ بەدەست هێنانی مۆڵەت .

هەشتەم:- سڕکردنی چاڵاکی نووسینگەی ڕاوێژکاری :

١- دامەزرێنەر یان دامەزرێنەرانی نوسینگەی ڕاوێژکاری بۆیان هەیە چاڵاکیەکانیان سڕبکەن بۆ ماوەیەك زیاتر نەبێت لە (٣) ساڵ بە مەرجێك سەندیکا بەمە بزانێ لە ماوەی (٣٠) ڕۆژ دا لە بەرواری دەست پێکردنی سڕکردنەکە وە بەلێننامەیەکی پێوە هاوپێچ بکرێت کە هیچ پاپەند بونێکیان بەرامبەر کەسانی تر نیە .

٢- دەبێت سەندیکا بڕیاری سڕکردنەکە بڵاوبکاتەوە ، و ئاماژە بە بەرواری دەست پێکردنی و کۆتایی سڕکردنەکە بکات (لە ڕێگای تابلۆی ئاگادارکردنەوە لە سەندیکا) .

٣- نوسینگەی سڕکراو بۆی هەیە بگەڕێتەوە چاڵاکی خۆی پاش تەواو بوونی ماوەی سڕکردنەکە وە دەبێت سەندیکا لەوە ئاگادار بکاتەوە لە ماوەی (٣٠) ڕۆژ دا لە کۆتایی هاتنی سڕکرنەکە وە هەموو رسوماتی نوێکردنەوەی چاڵاکی ساڵانەی بدات .

٤- ئەگەر ماوەی سڕکردنەکە بەسەرچوو وە نووسینگە نەگەڕاوە بۆ چالاکی ، مۆڵەتی کارکردنی لێ وەردەگیرێتەوە .

٥- ئەو نووسینگەیەی مۆڵەتی لێ وەرگیراوەتەوە بۆی هەیە سەر لە نوێ داوای مۆڵەتی کارکردن بکات پاش وەرگرتنەوەی مۆلەتی یەکەمی .

نۆیەم:- نەمانی نووسینگەی ڕاوێژکاری :-

١- لەسەر داوای دامەزرێنەر یان دامەزرێنەرەکان .

٢- مردن : ئەگەر دامەزرێنەر یەك کەس بێت وە ئەگەر زیاتر لە کەسێك بێت ئەوانەی تر بەردەوام دەبن وە ناوی نووسینگە دەگۆردرێت ئەگەر پێویست بکات .

٣- لە دەست دانی یەك لە مەرجەکانی دامەزراندن ئەگەر هاتوو دامەزرێنەر تاکە کەس بوو وە ئەگەر زیاتر لە کەسێك بوو نووسینگە بەردەوام دەبێت بە هاوبەشەکانی تر .

٤- هەڵوەشاندنەوەی مۆڵەتی نوسینگەی راوێژکاری بەپێی ئەم ڕێنماییانە.

٥- مەرجە بۆ نەمانی نوسینگە بریارێك لەلایەن لایەنی مۆڵەت پێدراو دەربچێت .

٦- ئەرکی سەندیکای ژمێریاران و وردبینانە بریاری نەمانی نووسینگە بچەسپێنیت لە تۆمارەکانی وە بڵاویشی بکاتەوە (لەڕێگای تابلۆی ئاگادارکردنەوە لە سەندیکا).

دەیەم:-

١- نابێت نوسینگەی ڕاوێژکاری پراکتیکی خزمەتگوزاری باج ئەنجام بدات تاکو بریکاری فەرمی وەرنەگرێت لەلایەن (باجدەر) وە مۆر کرابێت لە (فەرمانگەی دادنووس) وە ئەوانەی بریکاری فەرمی وەردەگرن دەبێت ڕێپێدراوبن لەلایەن نوسینگەی ڕاوێژکاری و فەرمانبەری نوسینگەبن وە لەلایەن لیژنە تۆمارکرابن .

٢- دامەزرێنەر یان (دامەزرێنەران)ی نووسینگە بەڵێنامەك دەدەن کە ئەو فەرمانبەرانەی لەلایان کار دەکەن لە هیچ نووسینگەیەکی تر کار ناکەن وە پابەند نەبوون بەم بەلێنە بە کەمتەرخەمی پیشەیی هەژماردەکرێت وە سزای بە دواوەیە بەپێی ئەم رێنماییە .

٣- هەموو نووسینگەکانی ڕاوێژکاری پاش دامەزراندنی مۆڵەتی پراکتیکی پیشەیی پێ دەدرێ لە شوێنی کارکردنی هەڵدەواسێت وە بەکاری دەهێنێت لە کاتی ئالوگۆڕکردنی پەیوەندیەکانی بۆ سەلماندی مۆڵەتی پراکتیکی پیشەیی وە بەرپرسیاریەتی لیژنەیە ئەرك و ڕاوێژکاری دەسەڵاتی هەر نووسینگەیەك دیاری بکات کە مۆڵەت پێدراوە بەپێی ئەم ڕێنماییە .

یازدەم:-

١- ناونیشانی نوسینگەی ڕاوێژکاری تۆمارکراو بەکاردێت لە کاتی پەیوەندی کردن و ئاگادارکردنەوە .

٢- لیژنەی سەرپەرشتی کردنی نوسینگەکانی خزمەتگوزاری ڕاوێژکار بۆی هەیە چاو بخشێنێتەوە بە ڕەسمی پێدانی مۆڵەت و ڕەسمی ساڵانە وە ڕەسمی بلاوکردنەوەی ساڵانە بە ڕەچاوکردنی بارودۆخی ئابووری هەرێم .

٣- نووسینگە دەبێت ناوی تەواوی بچەسپێنێت لە شوێنی کارکردنی وە دەبێت ناوی تەواوی لە هەموو بڵاوکراوەکانی بچەسپێنێت .

٤- لیژنە ساڵانە ناوی ئەو نووسینگە راوێژکارییانە بڵاو دەکاتەوە کە مۆڵەتیان وەرگرتووە بەپێی ئەم ڕێنماییە ،وە سەندیکای ژمێریاران بۆی هەیە بڵاوی بکاتەوە لە سێ مانگی یەکەمی هەر ساڵێك وە تەنها ئەو نووسینگانەی ناویان بڵاوکراوەتەوە فەرمین وە مۆڵەت پێدراوی پراکتیکی پیشەین .

٥- بە مەبەستی ئاسانکردنی جێبەجی کردنی ئەم ڕێنماییە لیژنەی سەرپەرشتی کردنی کاری نووسینگەکانی ڕاوێژکاری دەتوانێت سوود لە ڕێنمایی ژمارە (١)ی ساڵی (٢٠١٨) وەرگرێت کە لە سەندیکای ژمێریاران و وردبینانی عێراقی فیدرال دەرچووە ، وە بە تایبەتی ئەو برگانەی کە لەم ڕێنماییە نەهاتوە

٦- هەموو نووسینگەکانی ڕاوێژکاری یان ئەو کۆمپانیانەی کاری پراکتیکی پێشکەشکردنی خزمەتگوزاری ڕاوێژکاری ئەنجام دەدەن یان هەر لایەنێکی تر کە بەم کارە هەڵدەستێت بەپێی ئەم ڕێنماییە دەبێت خۆیان بگونجێنن لەگەڵ حوکمەکانی ئەم ڕێنماییە لە ماوەی (٩٠) رۆژ لە بەرواری دەرچوونی .

٧- ئەم ڕێنماییە جێبەجێ دەکرێت لە بەرواری بڵاوکردنەوەی لە ڕۆژنامەی فەرمی (وەقایعی کوردستان) .

ئەنجومەنی
سەندیکای ژمێریاران و ووردبینان